

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. 2. Officii parvi B. Virginis memorabilis institutio. Ejus origo antiquior,
quam vulgus putet. Deiparae encomia, ad eam salutatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

dotibus idolorum indicasse dicitur, ut Auctor synopsi de vita, & morte Prophetarum, siue fuerit Dorotheus Martyr, siue alius recentior, qui fuit Romæ Abbas, & Epiphanius f. Episcopus asseverant. Etiam ab Ethnicis, & Turcis eam coli, & celebrari docet Joannes Bonifacius g in historia Virginali. A fidelibus autem Catholicæ, & orthodoxæ Ecclesiæ speciali cultu hyperdulia adoratam fuisse ab ipso Ecclesiæ ortu usque ad hæc tempora innumeri Scriptores testantur, quorum testimonia, & auctoritates si ex scriptis ipsorum excerpere, & hic inferere vellem, rem ineptissimam facerem, nam & immensi id operis foret; & materiam ab aliis dudum præoccupatam attingerem, quorum diligentia, & eruditioni quidpiam adicere non præsumo. Optimos quosque profert Canisius h singulorum dicta perpendens, & ex his sectarios convincens. Incipit autem à D. Laurentio Justiniano, tum servata temporum serie ad anteriora secula ascendens fide dignissimis auctoritatibus evincit, in religiosa Matris Dei veneratione retinenda, & promovenda magnum semper fuisse totius Ecclesiæ consensum in omni natione quæ sub cælo est. Frustra convellere hunc cultum oblatrantes Hagiomachi, & Iconoclastæ conati sunt. Viguit, semperque vigebit in æternum & ultra B. Virginis veneratio, & portæ inferi non præ valebunt adversus eam. Quis enim post Deum ita generis humani curam gerit? quis nos ita tuetur in afflictionibus, liberat à periculis, præservat à malis?

4. Ideo ad te, gloriosissima Virgo, omnium fidelium corda suspirant, omnium oculi respiciunt, omnium vota confugiunt. Te celebrant omnes linguæ, te laudant omnes populi, & beatam te dicunt omnes generationes. i Gloriosa dicta sunt de te, sed adhuc locus est tuæ laudationi, adhuc in tuis laudibus balbutit omnis lingua. Non enim sunt loquelæ neque sermones, quibus amplitudo gloriæ tuæ ad plenum valeat explicari. O magna, o pia, o multum amabilis Maria, tu nec nominari quidem potes, quin accendas: nec cogitari quin recrees affectus diligentium te. Tu nunquam sine dulcedine divinitus tibi insita piæ memoriæ portas ingrederis. Et nunc sequimur te, o Domina, ex totis præcordiis vociferantes ad te, adjuva im-

f Epiph. in vita Hieremia. g Bonifac. lib. 2. cap. 16. h Canisius lib. 5. de Deip. cap. 27. & seq. i Ebertus in laud. de B. V. inter opera D. Bernar. li. 3. c. 7. Alex. bom. adv. Nestorium.

becillitatem nostram, aufer opprobrium nostrum. Tibi revelamus cum fiducia causam nostram, quia cæli & terræ mediatrix es, peccatorum refugium, salus pereuntium. Per te sancta Trinitas in universo orbe glorificatur; per te cælum exultat, lætantur Angeli, fugantur demones: per te prolapsum plasma rursum in cælum subvehitur: per te gentes adducuntur ad poenitentiam: per te fundatæ sunt Ecclesiæ, destructa infidelitas: per te clausa sunt tartara, apertæ sunt fores Paradisi:

Salve sancta parens, enixa puerpera Regem,
Qui cælum terramque tenet per secula, cuius
Imperium sine fine manet, quæ ventre beato
Gaudia matris habens cum virginitatis honore,
Nec primam similem visa es, nec habere sequentem.
Sola sine exemplo placuisti sàmina Christo. k

Tuo interventu, benignissima Mater, & nos Christo placeamus, ut te perducete post hujus mortalitatis cursum ad eum perveniamus, qui ex te pro mundi redemptione carnem suscipere dignatus est, teque in supremo gloriæ folio tanquam nobilissimam inter omnes creaturas super choros Angelorum exaltavit.

S. I I.

Officii parvi B. Virginis memorabilis institutio. Ejus origo antiquior, quam vulgus putet. Deipara encomia, & ad eam salutatatio.

1. **T**Ametsi Ecclesia primi temporis tum publicis, tum privatis opplorationibus Deiparæ auxilium quotidie flagitare, eamque erectis templis, festisque diebus ejus nomini attributis venerari consueverit; usus tamen recitandi preces ejus horarias non tantam videtur præ se ferre antiquitatem, sicut officium Defunctorum, de quo capite sequenti disseremus. Enim verò si generales Ecclesiæ Synodos, quarum est cunctis fidelibus leges imponere, sedulo dispiciamus, hujus officii celebratio indicta est post mille, & amplius annos à Christi nativitate in Synodo Claromontana. Institutionis hujus occasio ex Ecclesiasticis Annalibus hæc est. Anno Domini 1095. l Urbanus Secundus Romanus Pontifex ægrè ferens Christi incunabula, ejusque sepulchrum ab infidelibus Turcis omni genere contumeliarum affici, in generali Concilio apud Claromontem in Galliis celebrato bellum sacrum in-

k Sedulius l. 1. oper. paschal. | Bayen. 1095. num. 50.

indixit, & divino spiritu percitus classicum potenter intonuit toto penè occidentali orbe pro fide Christi ad arma concurrente. Ut autem res difficillima, & hætenus intentata optatum consequeretur effectum, optimum duxit sacrosanctæ Virginis precibus sibi Deum conciliare. In cuius rei gratiam rogata Patrum sententia sancivit, ut ejusdem sanctissimæ Virginis officium jam à quibusdam Monachis frequentatum ab illis deduceretur ad clericos, qui piè susceptum onus singulis diebus persolventes Dei Matrem exorarent, quò ejus aspirante gratia fidelis populus in tantis discriminibus subeundis divino præsidio muniretur. Quod officium ea occasione institutum tanto deinceps studio propagatum fuit, ut ipsi etiam laici cum magno gratiarum scenore illud soleant frequentare. Ex dictis error quorundam convincitur, qui Urbanum Secundum primum harum precum faciunt auctorem, cum earum promotor, non institutor, quod natum & educatum in claustris Monachorum fuerat, in lucem gentium sapienter eduxerit. Tolerabilior aliorum error videtur sacræ hujus institutionis originem ad Petrum Damiani referentium, qui paucis annis ante Synodum Claremontanam diem clausit extremum. Nam & hic clarissimus vir monasticorum rituum propugnator accerrimus est, qui in Annalibus Ecclesiasticis *m* virgineam synaxim instituisse narratur. Id autem in suo quodam Cœnobio divinitus confirmatum idemmet eleganter describit epistola *n* ad suos Eremitas Gamugnenses. Statutum, inquit, erat, atque jam per triennium ferè servatum, ut cum horis Canonicis quotidie B. Mariæ semper Virginis officia dicerentur. Erat autem inter eos Gozo habitus monachus, reprobæ quidem vitæ, sed dicacis, & accuratæ facundiæ. Hic cœpit conqueri satis superque sufficere quod sanctus præcipit Benedictus, nec novæ adinventionis pondus debere superponi, nec nos esse antiquis Patribus sanctiores, qui videlicet hæc superstitiosa, & supervacanea judicantes psallendi nobis metam, omnemque vivendi regulam præfixerunt. Hac sanè debere nos esse contentos, ne ab illa incautius declinantes per anfractus, & invia ducamur errorum. Quid plura? Contra Reginam mundi præliari visus est; & confecit. Ad hoc nimirum fratres versuta machinatione pellexit, ut solitas B. Mariæ laudes ulterius non offerrent. Sed ò divinum judicium à nostræ pravitatis intuitu non

m Idem anno 1056. *num.* 66. *n* Pet. Dam. ep. 120. quæ est 32. lib. 6.

dormitans! Mox enim adversus præfatum Monasterium tot adversitatum grandines, tot undique bellorum, atque confictuum exortæ sunt tempestates, ut ipsis quotidie Monachis minaces gladii necis exitum intentarent. Quia ergo Matrem veræ pacis de suo Monasterio projecerunt, dignum est, ut inquietis calamitatum, tribulationumque procellis atque turbinibus agitentur. Quæ fratres illi vera probantes tandem ad cor redeunt, pavimento se humiliter sternunt, ac perceptâ poenitentia nunquam se de cætero neglecturos solita Genitricis Dei præconia unanimiter pollicentur. Mox itaque tanta serenitas rediit, ut extunc usque hodie jucundæ pacis otio perfruantur. Qui ergo faciliè seniorum suorum statuta convellunt, ista considerent, & ne divini furoris super eos gladius veniat, non sine causa formident.

2. Ex hoc exemplo, quod vir disertissimus pluribus verbis exequitur, occasionem sumpsere nonnulli asserendi officium Deiparæ in venerabilis viri Monasteriis incœpisse. Sed ne illi hac in re primatum deferam, faciunt Scriptores vitæ ejus graves, & fide dignissimi Joannes Monachus *o* ejus discipulus, Joannes Antonius Flaminus Forocorneliensis *p*, Augustinus Fortunatus Camaldulensis *q*, & Hieronymus Rubeus *r*: Hi enim uniformiter asserunt officium D. Virginis à B. Petro non institutum, sed restitutum, ut, cujus desuetudo paulatim irreperat, ipso procurante ad pristinam observantiam revocaretur. Et ne lectorem diutius protraham, in utraque Ecclesia Græca, & Latina horas S. Mariæ institutas invenio trecentis, & amplius annis ante Damianum. Et è Græca quidem Episcopus Beluacensis *s* testem profert Joannem Presbyterum Damascenum, de quo sic scribit. Joannes Damascenus in amore Dei, ac gloriose matris ejus se exercens monachalem habitum assumpsit, virgoque permanens Reginæ Virginum horas quotidie studiosissimè decantabat, factusque Presbyter in ejus honore Missas devotissimè, ac frequentissimè celebrabat. Porro vivebat Damascenus anno Domini 728. cujus officia de B. Virgine ritu Græco per totum annum extant M. SS. in Monasterio Cryptæ ferratæ in agro Tusculano. E Latio autem testem

Eeeee 3 habeo

o Jan. Monach. c. 15. *p* Flamin. post med. *q* Fortunat. hist. Camaldul. lib. 5. *r* Rubeus hist. Ravennat. lib. 5. *s* Vincen. in Specul. hist. lib. 17. cap. 105.

habeo Petrum Diaconum Cassinensem *r.* Hic in regulam S. Benedicti insignem commentarium composuit, quod Romæ manuscriptum asservatur apud D. Constantinum Cajetanum: In hoc igitur libro verba faciens Petrus de Abbatis Cassinensis consecratione ait: Eo die Abbas nihil aliud nisi panem, & aquam comedit, & Canonica septem horarum officia in commemoratione B. P. Benedicti nunquam dimittat, salvo scilicet eo, quod in honorem sanctæ Dei Genitricis perfolvi consuetudo est, quod etiam generaliter sub districto præcepto Cassinensi Congregationi Zacharias Papa observare præcepit, constituens, ut totius anni tempore tam æstatis, quam hiemis ante nocturnale, vel diurnale officium mox ut fratres in choro convenerint, incipiant officium de S. Benedicto: & eo expleto inchoent officium, quod Regula præcipit, adjuncto etiam sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ officio. Hæc Petrus, qui & alibi eandem institutionem ad Gregorium Secundum refert. At verò Gregorius, teste Baronio, Pontificatum inivit anno salutis 715. cui post Gregorium Tertium successit Zacharias. Antiquior igitur, quam vulgus hominum putet, hujus officii usus, & ordinatio est.

r. Pet. Diac. in Reg. S. Bened. cap. 64.

M E T R U M XXVI.

Virgo parens, utcunque polo me cernis ab alto,
Audi pulsantes sidera celsa preces.
Quod mea cumque sonat fidibus testudo canoris
Lenior è summis excipe, Diva, choris.
Tu sine labe nitens precibus sera crimina mundi
Diluis, & certam pandis ad astra viam.
Te duce tutaratis rapidis dat carbasa ventis,
Jussa cadit matu fracta procella tuo.
Te sine nec flores horti, nec gramina vales
Nec fruges campi, gratæque poma ferunt.
Te celebrant tartarique senes, juvenesque decori,
Et quibus invictis robore membra vigent.
Te teneri cantant pueri, innuptæque puella,
Gratus perspicua virginitate chorus.
Et tibi lactæoli, dulcissima turba, puelli
Truncatis recinunt carmina blasa sonis.
Te caelum, te terra colit, te pontus adorat,
Omnia te mundi vota, precesque petunt.
Melicet horrenda circumsonet ira Malea,
Demersumque minax obruat unda caput.
Dum pelagi rabies sævit metuenda, per ipsas

Eripies nantem me tua dextra neces.
Sive pharos, pontique jubar, navisque vocari
Ambigus nautis seu cynosura cupis.
Si me moris æro comburat Syrius æstu,
Afflet & ardenti divus ab axe calor.
Tu mihi tegmen eris, seu celso in colle cupressus,
Seu cedrus dici, seu cecobintus amas.
Bellica si armato circumstent agmina campo,
Si mille enses, specula mille petant.
Tu mihi, tu Virgo, diceis eburnea turris,
Quam nequit excussis rumpere flamma globis.
Si te sideribus noctu mea musa sugatis
Evoces, ut referas ore nitente diem,
Clavio aurora potis es tu sola tenebras
Discutere, & roscis fronte aperire diem.
O tandem titulo gaudes quocunque vocari,
Huc ades, huc felix ad tua sacra veni.
Mille tibi spirant teneri suspiria cordis,
Mille calent aræ pectora mille gemunt.
Quaque patet tellus liquido circumflua ponto,
Mille tibi laudes, carmina mille sonant.
Scilicet horribili scelera sub nocte sepultis
Tu rutilam præfers per vada caeca facem.
Celsaque caelorum referas penetrabilia genti,
Qua prope tartareis mensa peribat aquis.

3. Si ergo fratres mei, inquit Radulphus Ardens *u*, malignus spiritus nos infestat, si caro nos tentat, si mundus nos oppugnat, ad Mariam respiciamus, ad Mariam confugiamus, ad Mariam conclamemus. Ipsa est nostra singularis apud Deum advocata, adjutrix Christi in humani generis redemptione, *a* apex gaudii nostri, *b* dulcedo credentium animarum, *c* spes & anchora Christianorum. *d* Ipsa est arca sanctificationis, quæ manna cœlesti portavit; *e* capacitas illum capiens, quem nulla res capit; *f* scelum ejus, qui fecit cœlum; *g* receptaculum Divinitatis. *h* Ipsa est fons lucis omnem hominum illuminantis; ortus solis, qui nullum ferre potest occasum, puteus aquæ semper viventis; *i* Bonum & lætitia generis humani, *k* Fons incorruptionis, fons misericordiæ, janua penitentia; *l* fons signatus sigillo totius Trinitatis, interemprix uni-

u Radulph. serm. in Annunt. a Richard. à S. Laur. lib. 2. b Jo. Geom. hymn. 3. c Richard. lib. 4. d Emman. Makaxus l. 2. Turco gratia. e Georg. Nicomed. orat. de oblat. Deip. f Amphiloeh. or. in Deip. g Andr. Crete. orat. 1. de dormit. Deip. h Sergius Hieropol. orat. in Nat. Deip. i Chrysipp. orat. de Deip. k Apollinar. in fin. Tragad. Christi patientis. l Theosterict. in canone conciliariorio.

universæ hæreticæ pravitatis. *m* Ipsa est navis infitoris de longè portans panem suum; *n* mater clementiæ, & pietatis; *o* flos de spinis spinâ carens; *p* solatium eorum, qui affliguntur, ultio eorum qui vexantur; amictus eorum qui sunt nudi, quæ semper suis ulnis fovet Christianos. *q* Ipsa est fidelium fax, nutrix omnia nutrientis, omnia continentis comprehensio; *r* Rubus ardens, qui non exurit, revocatio Adæ, Evæ redemptio; *s* castitatis speculum, sigillum virginitatis; *t* tabernaculum non manufactum, id est non hujus creationis; *u* per quam omnia ad unitatem, & perfectam charitatem sunt redacta. *x* Ipsa est clypeus pugnantium contra invisibiles & visibiles hostes; cujus ope Christianos Principes de barbaris nationibus sæpè triumphasse refert Spinellus diffusè & ex antiquis Historicis, Niceta, Cedreno, Procopio, Nicephoro Gregora, Joanne Curopalata, Theophane, Zonara, Vincentio Beluacensi, & aliis recentioribus. Narrant, & alii *z* venerandam imaginem in clypeis olivâ pictam ad bellatorum præsidium: cujus item aspectu sanari morbos, fugari daemones, omnem auferri tribulationem quotidiana constat experientia.

4. Esto igitur protectrix nostra, Beatissima Virgo, & audi preces servorum tuorum ad te clamantium die ac nocte. Deprecare unicum Filium tuum pro excessibus multorum filiorum, ut per te nos suscipiat, qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpam nostræ corruptionis, & humilitas Deo grata nostræ veniam impetret vanitati. Copiosa charitas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum, & fecunditas gloriosa fecunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra, mediatrix nostra, Advocata nostra, tuo Filio nos commenda, tuo Filio nos repræsenta. Ecce procido coram te, ô benedicta, inventrix gratiæ, mater

m Sophron. homil. de assumpt. n. Idiota par. 14. cap. 39. *o* Goffrid. Pindoc. serm. 8. *p* Adam de S. Viêt. in prosa de Assumpt. *q* Eutychian. de penitent. Theophili *r* Method. or. in Hypap. *s* Theophan. hymno de Annuntiat. *t* Alanus in cap. 5. Cantic. *u* Dionysius Alexand. epistol. contra P. Samosat. *x* Epiphani. Constit. epist. ad Hormisdam. *y* Spinell. in Append. lib. de Deip. tract. 2. *z* Will. Maleb. lib. 1. histor. Angl. *Co* Jac. Philipp. Berzomas in Suppl. Chron. lib. 9. *Am* brof. Auserb. hom. de Purific. Bern. serm. 2. *Ad* vent. Hildeous. lib. de virginitate Maria cap. 12.

salutis, procido, & humilior coram te, ut obtineas deleri facta peccati mei, ut jubeas muadari me ab iniquitate operis mei, ut facias me diligere gloriam virtutis tuæ, ut reveles mihi multitudinem dulcedinis Filii tui: ut des mihi loqui & defendere fidei sinceritatem Filii tui: concedas etiam mihi adherere Deo, tibi; servire Filio tuo, & tibi; Illi sicut factori meo, tibi sicut ancillæ Domini omnium. Illi sicut Domino virtutum, tibi sicut ancillæ Domini omnium. Illi sicut Deo, tibi sicut Matri Dei. Attende, & fac per gratiam quam invenisti, per prærogativam quam meruisti, & ne deseras sperantem in te. Ad te confugio singulare solatium cordis mei, ut te intercedente Jesus Christus Redemptor meus participem me faciat gloriæ suæ, qui te mediantefactus est particeps humanæ miseræ & infirmitatis.

§. III.

Ritus officii explicatur. Ordo Cisterciensis specialiter Deiparæ dicatus est. Exhortatio ad implorandum in omnibus Mariæ nomen, & auxilium.

1. **I**N officii parvi B. Virginis recitatione idem ferè ritus observatur, quo solet majus officium recitari. Nam & septem Canonicis horis constat, & eodem Psalmorum, Antiphonarum, ac orationum numero expletur. Sola differt nocturna synaxis, quæ tres dumtaxat Psalmos habet, totidemque Lectiones. Psalmi nocturni ritu Romano novem sunt, qui ter in hebdomada mutantur, ut notum est. Aliæ quædam Ecclesiæ eosdem semper recitant, quos Romani die Dominico psallunt. Per horas dici Psalmi Graduales distribuuntur. Monachi verò quibus diebus psalmos graduales juxta regulam S. Benedicti ad horas officii majoris dicunt, in officio parvo ea capitula psalmi 118. illis substituunt, quæ à Romanis ad Tertiam, Sextam, & Nonam semper cantantur. Hujus ritus meminit Radulphus Tungrensis libro de Canonum observantia. Nescio quâ ratione hanc psalmorum distributionem mutarint, qui Breviarium Monasticum sub Paulo V. compilarunt, in utroque officio eosdem psalmos graduales repetentes. Sanè Cistercienses, & Cartusiani antiquum morem retinuerunt. In his Ordinibus laus virginalis officio majori semper præponi-